

2 MUSICAL

De toorn van Moeder Maas

Dertig jaar na de waterloodsramp in Limburg is deze zomer een **feelgoodmusical over de overstroming** te zien in Tegelen. Op verzoek van *de Volkskrant* waren mensen die het van dichtbij meemaakten, aanwezig bij de doorloop. De stress van toen komt weer bovendrijven, maar de saamhorigheid óók.

Door **Annette Embrechts** Foto's **Lotte Schrander**

Hij mag een stevige kerel zijn, Ger van den Hombergh (58) schaamt zich niet voor zijn tranen tijdens het bekijken van een repetitie van de spektakelmusical *Het was Zondag in het Zuiden*, die zondag in première gaat. Wanneer hij de burgemeester, gespeeld door acteur Hein van der Heijden, ziet wegduiken voor alle waarschuwingen, en leden van de gemeenteraad de dreiging van het hoogwater in 1993 hoort ontkennen, komt alle frustratie van dertig jaar geleden weer bovendrijven.

Een week voor Kerst zorgden aanhoudende regens in België en Frankrijk voor uitzonderlijk hoge waterstanden in de Maas. Ondanks het gevaar van grootschalige wateroverlast werd de bevolking veel te laat gewaarschuwd. Uiteindelijk zou 8 procent van de oppervlakte van de provincie Limburg onder water komen te staan. De schade bedroeg ruim 250 miljoen gulden. Er vielen zes doden.

Dertig jaar later maakt regisseur Servé Hermans in openluchttheater De Doolhof in Tegelen over die watersnood een grootschalige voorstelling. Op verzoek van *de Volkskrant* kijkt een aantal mensen die de overstromingen in 1993 meemaakten alvast naar een doorloop. 'Het zag er voor ons in De Voort in Lomm slecht uit', vertelt Van den Hombergh, die als 28-jarige net de (later zwaar getroffen) boerderij met 130 stuks vee had overgenomen van zijn vader.

'Op het gemeentehuis van Arcen en Velden namen ze mijn zorgen totaal niet serieus. Ze geloofden niet dat het zo'n vaart zou lopen.' Na lang aandringen van de jonge boer brachten gemeentewerkers vijf kuub zand ter bescherming. 'Vijf kuub... ik had honderd keer zo veel no-

dig om ons bedrijf en gezin te kunnen wapenen tegen het vele water in aantocht. Maar ze lachten mij uit en waarschuwden mijn vader dat hij vooral mij in de gaten moest houden, want 'dat jong draait door'.'

Het ergste vond Van den Hombergh dat de door hem zelf geregelde hulp troepen van bevriende agrariërs en loonwerkers, later op bevel van diezelfde burgemeester alsnog moesten vertrekken naar Arcen. Daar begon het namelijk inderdaad te overstromen. 'Stond ik daar met mijn vee en gezin - de jongste was net drie maanden. Eerst geloven ze je niet. Daarna pakken ze je ook nog de hulp af die je zelf hebt geregeld.'

Na de pauze neemt de argeloze burgervader tijdens de voorstelling in blinde paniek de benen om onder te duiken bij zijn broer. Ook dat is geen verzinsel van een overenthousiaste dramaschrijver, weet de voormalige boer en vader van drie. 'De toenmalige CDA-burgemeester riep bij iedereen weerstand op omdat hij nonsens verkocht en het crisisteam voor de voeten liep. Maar we werden pas echt boos toen hij plots dagen onvindbaar was. Hij heeft zich hier nooit meer laten zien, maar klaagde in de media wel dat hij niet snapte

Vanaf links:
Ger van den
Hombergh,
Monique
Peters en
haar zoon
Remco
Peters

Tijdens een repetitie spelen acteurs inwoners van Limburg, die twijfelen of ze hun vee moeten evacueren, als grootschalige wateroverlast dreigt.

waarom iedereen hem aanviel na 39 mooie overheidsjaren.'

Met de herinnering aan de overstromingen in 1993 én 2021 zelf in de benen - regisseur Hermans (42) groeide op in Bunde aan de Maas - besloot de co-artistic leider van Toneelgroep Maastricht een groots opgezette zomervoorstelling te wijden aan het onderschatte gevaar van hoogwater in Limburg. Zes weken lang is dicht bij 'Moeder Maas' een spektakelmusical te zien met achttien acteurs, zestig figuranten en een zeskoppige band die nieuw bewerkte muziek speelt van de Limburgse band Rowwen Hèze. De Maaspoort in Venlo heeft een eigen reden mee te werken aan deze locatievoorstelling in Tegelen. De Venlose schouwburg, karakteristiek gelegen aan de rivier, werd in 1993 flink bedreigd.

Oud-directeur Mat Schmeitz (82)

herinnert zich nog alle details van zijn meest gedenkwaardige kerstdiner ooit, in de kelder van het theater, met kaarsje, frietketel en pan vlees van thuis. 'Op 23 december verwachtte niemand dat het menens zou worden. Een dag later moesten we in de kruipruimte waterpompen aan de gang zien te houden en in het souterrain al onze technische installaties met trekkers tegen lekwater beschermen. Heel onwettelijk, met dat kaarsje onderin dat enorme gebouw en overal water om ons heen. Echte rampspoed bleef het theater gelukkig bespaard.'

Water is eveneens een van de hoofdrolspelers van de spektakelmusical: liefst 200 duizend liter stroomt over het buitendecor van 50 meter breed en 17 meter hoog.

Burgemeester en wethouder botsen over de crisisaanpak, beeld van de repetitie.

“ We werden pas echt boos toen de burgemeester plots dagen onvindbaar was

Bootjes, schapen, veldtelefoons, lieslaarzen, zandzakken - alles wordt aangesleept om voelbaar te maken met welke dilemma's bewoners in zo'n panieksituatie te maken krijgen. Van den Hombergh moest zijn vee op vijf plekken in veiligheid zien te brengen. 'Dat voelt verschrikkelijk: je stal gaat leeg en je raakt de regie kwijt. Een koe moest blijven om te bevallen. Probeer je daar hoog op pallets een kalf te redden. Terwijl alles in je roept dat je met dier en al moet wegwezen. Half 6 's ochtends beviel ze. Een half uur later ben ik met koe en kalf vertrokken. Toen ik terugkwam stond alles onder.'

Monique Peters (59) wijst naar de archiefbeelden op grote videowanden in het immense voorstellingsde-

cor. 'Kijk, zie je daar langs de Maas ziekenhuis Viecuri van Venlo? Daar lag ik om 6 uur 's ochtends te bevalen van onze eerste zoon. Later maakte familie nog grapjes: die overstroming was jouw schuld, jouw vliezen waren gebroken.' Haar zoon Remco bleek gezond maar moest wel in een couveuse, omdat soldaten hen plotseling kwamen evacueren vanwege de extreem stijgende waterstand. 'We werden in een jeep overgezet naar het veilingterrein. Ontzettend spannend.'

Dat de elektriciteit daarna op veel plekken uitviel heeft ze als kersverse moeder nauwelijks meegekregen. 'Wij wonen hoog en droog op de hei. Eenmaal veilig zat ik daar op een roze wolk, met echtgenoot, beide

opa's en oma's en hun eerste kleinzoon Kerst te vieren.' Remco, bijna 30 jaar, zit naast zijn moeder op de tribune en weet alleen nog dat hij als jongen vaak een waterrat werd genoemd. 'Geen wonder dat jij niet bang bent voor water, zeiden ze tegen mij.'

Het was Zondag in het Zuiden gaat niet alleen over stress, paniek en overheidsfalen. Ook de gemeenschapszin, saamhorigheid en zelfredzaamheid tijdens een watersnood komen in de feelgoodmusical ruimschoots aan bod. Dat alles herkent Van den Hombergh: 'Toen ik zag hoe het gore slib de boerderij had aangetast, van veevoer en mestkuil tot muren en melkmachines, heb ik uitgeuild bij de burens. Maar al snel nam het halve dorp vrij om te komen helpen. Samen kregen we veel vuiligheid weg. Onze jongste hield wel jaren last van haar longen door het vocht in de dikke muren. En de koeien bleven lang van slag. Ze kregen vroeggeboorten en hun melkproductie kwam soms weken niet op gang.'

Als aan het slot de Heilige Antonius, energiek gespeeld door Buddy Vedder, wederom het door Rowwen Hèze geschreven lijdlied zingt van de patroonheilige van verloren-zaken ('Beter iets moois te verliezen, dan dat je het nooit hebt gehad') staat iedereen rechtop. Om ten slotte, ook tijdens deze maandagavondrepetitie, uit volle borst mee te zingen met de toegift van Limburgs alternatieve volkslied: 'Het is een kwestie van geduld...'

Al waarschuwt Van den Hombergh voor te geduldig afwachten. 'Natuurlijk, Moeder Maas geeft en neemt. Maar een jaar later, in januari 1995, trad ze weer flink buiten haar oevers. Toen hadden we gelukkig een nieuwe burgemeester en lag een noodplan klaar.' Maar tijdens de zomer van 2021 werd de extreme wateroverlast in Limburg weer niet voorzien in statistieken en stresstesten. Die overstroming brak alle records, qua neerslag, afvoer en schade (350 tot 600 miljoen euro). In Duitsland en België kwamen zeker 220 mensen om het leven; 85 procent van de bevolking in de regio Limburg bleek niet voorbereid op evacuatie. 'Wanneer leren we hier echt van?'

Het was Zondag in het Zuiden door Toneelgroep Maastricht en De Maaspoort Venlo, t/m 2/9 (première 23/7) in De Doolhof in Tegelen. Regie: Servé Hermans. Tekst: Allard Blom. Muziek: Rowwen Hèze, gearrangeerd door Ad van Dijk en Marco Braam.